

EURÓPSKY DOZORNÝ ÚRADNÍK PRE OCHRANU ÚDAJOV

Zhrnutie stanoviska európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o predchádzaní využívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o údajoch o príkazcovi, ktoré sprevádzajú prevody finančných prostriedkov

(Úplné znenie tohto stanoviska sa nachádza v anglickom, vo francúzskom a v nemeckom jazyku na webovej stránke európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov <http://www.edps.europa.eu>)

(2014/C 32/06)

1. Úvod

1.1. Konzultácie s európskym dozorným úradníkom pre ochranu údajov

1. Komisia prijala 5. februára 2013 dva návrhy: jedným bola smernica Európskeho parlamentu a Rady o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu⁽¹⁾ („navrhovaná smernica“), a druhým bolo nariadenie Európskeho parlamentu a Rady o údajoch o príkazcovi, ktoré sprevádzajú prevody finančných prostriedkov⁽²⁾ („navrhované nariadenie“), ďalej spoločne len „návrhy“. Tieto návrhy boli 12. februára 2013 odoslané na konzultácie európskemu dozornému úradníkovi pre ochranu údajov.

2. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov víta skutočnosť, že s ním Komisia viedla konzultácie a že bol odkaz na tieto konzultácie zahrnutý do preambúl týchto návrhov.

3. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov mal pred prijatím týchto návrhov príležitosť poskytnúť Komisii svoje neformálne pripomienky. Niektoré z týchto pripomienok boli zohľadnené.

1.2. Ciele a rozsah pôsobnosti týchto návrhov

4. Pranie špinavých peňazí vo všeobecnosti znamená konverziu príjmov z trestnej činnosti na zdanlivo čisté peňažné prostriedky, zvyčajne prostredníctvom finančného systému⁽³⁾. Prebieha to tak, že sa zakryje zdroj peňazí, zmení sa ich podoba, alebo sa premiestnia na miesto, kde je menej pravdepodobné, že upútajú pozornosť. Financovanie terorizmu je poskytovanie alebo zhromažďovanie finančných prostriedkov akýmkoľvek spôsobom, priamo alebo nepriamo, s úmyslom použiť ich alebo s vedomím, že sa majú použiť na spáchanie teroristických činov⁽⁴⁾.

5. Na úrovni EÚ boli od roku 1991 zavedené právne predpisy s cieľom predchádzať praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu. Tieto trestné činy sa považujú za hrozbu pre integritu a stabilitu finančného sektora, a vo všeobecnosti za hrozbu pre vnútorný trh. Právnym základom týchto návrhov je článok 114 ZFEÚ.

6. Pravidlá EÚ zamerané na predchádzanie praniu špinavých peňazí sú do veľkej miery založené na normách, ktoré prijala Finančná akčná skupina (FATF)⁽⁵⁾. Cieľom týchto návrhov je uplatňovať v EÚ revidované medzinárodné normy proti praniu špinavých peňazí, ktoré zaviedla FATF vo februári 2012. Súčasná smernica, takzvaná tretia smernica o boji proti praniu špinavých peňazí⁽⁶⁾, je v platnosti od roku 2005. Poskytuje európsky rámec pre medzinárodné normy FATF.

⁽¹⁾ COM(2013) 45 final.

⁽²⁾ COM(2013) 44 final.

⁽³⁾ Pozri článok 1 ods. 2 navrhovanej smernice.

⁽⁴⁾ Pozri článok 1 ods. 4 navrhovanej smernice.

⁽⁵⁾ FATF je celosvetová skupina stanovujúca normy pre opatrenia zamerané na boj proti praniu špinavých peňazí, financovaniu terorizmu a (najnovšie) aj proti financovaniu šírenia zbraní. Je to medzivládny orgán zložený z 36 členov a s účasťou viac ako 180 krajín. Jedným zo zakladajúcich členov FATF je Európska komisia. Členmi FATF je 15 jednotlivých členských štátov EÚ.

⁽⁶⁾ Smernica 2005/60/ES z 26. októbra 2005 o predchádzaní využívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu.

7. Tretia smernica o boji proti praniu špinavých peňazí sa vzťahuje na finančný sektor (úverové inštitúcie, finančné inštitúcie), ako aj na odborníkov, ako sú právnici, notári, účtovníci, realitní makléri, kasína a obchodné spoločnosti. Jej pôsobnosť sa vzťahuje aj na všetkých poskytovateľov tovaru pri platbách v hotovosti nad 15 000 EUR. Všetci títo adresáti sa považujú za „povinné subjekty“. Podľa smernice musia tieto povinné subjekty identifikovať a overiť totožnosť zákazníkov (tzv. povinná starostlivosť vo vzťahu ku klientovi) a konečných vlastníkov, a monitorovať finančné transakcie zákazníkov. Ďalej obsahuje povinnosť ohlásiť podozrenie na pranie špinavých peňazí alebo financovanie terorizmu príslušným finančným spravodajským jednotkám (FIU), ako aj ďalšie súvisiace povinnosti. V smernici sa stanovujú aj ďalšie požiadavky a záruky (napríklad požiadavka vykonávať zvýšenú povinnú starostlivosť vo vzťahu ku klientovi) v prípade situácií s vyšším rizikom.

8. V navrhovanej smernici sa rozširuje pôsobnosť súčasného rámca a zameriava sa na posilnenie týchto povinností, napríklad zahrnutím prevádzkovateľov služieb v oblasti hazardných hier a sprostredkovateľov tovarov u povinných subjektov s prahovou hodnotou 7 500 EUR, vyžadujú sa informácie o skutočnom vlastníctve, sprišňujú sa požiadavky na „politicky exponované osoby“ a zavádzajú sa požiadavky na kontrolu rodinných príslušníkov a blízkych známych všetkých politicky činných osôb. Zoznam predikatívnych ⁽¹⁾ trestných činov v oblasti prania špinavých peňazí bol rozšírený o daňové trestné činy týkajúce sa priamych a nepriamych daní.

9. Navrhovaným nariadením sa nahrádza nariadenie (ES) č. 1781/2006 o údajoch o príkazcovi, ktoré sprevádzajú prevody finančných prostriedkov (ďalej len ako „nariadenie o prevodoch finančných prostriedkov“), ktorého cieľom je zlepšiť výsledovateľnosť platieb. Nariadenie o prevodoch finančných prostriedkov dopĺňa ďalšie opatrenia tretej smernice o boji proti praniu špinavých peňazí tým, že sa ním zabezpečuje, aby mali príslušné orgány presadzovania práva a/alebo orgány zodpovedné za trestné stíhanie bezodkladne k dispozícii základné údaje o príkazcovi prevodov finančných prostriedkov, ktoré im pomáhajú pri odhaľovaní, vyšetrovaní a trestnom stíhaní teroristov alebo iných páchatel'ov trestných činov a pri vysledovaní majetku teroristov.

4. Závery

98. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov uznáva význam politik zameraných na boj proti praniu špinavých peňazí v záujme hospodárskej a finančnej prestíže členských štátov. Zdôrazňuje však, že je potrebné zamerať sa na legitímny cieľ, ktorým je dosiahnutie transparentnosti platobných zdrojov, finančných vkladov a prevodov na účel boja proti terorizmu a praniu špinavých peňazí, a zároveň zabezpečiť dodržiavanie požiadaviek na ochranu údajov.

99. Oba návrhy by sa mali zaoberať týmito aspektmi:

— do oboch návrhov by sa mal vo forme vecných a cielených ustanovení vložiť výslovný odkaz na platné právne predpisy EÚ o ochrane údajov, pričom by sa mala spomenúť najmä smernica 95/46/ES a vnútroštátne právne predpisy, ktorými sa vykonáva smernica 95/46/ES, a nariadenie (ES) č. 45/2001, pokiaľ ide o spracovanie osobných údajov inštitúciami alebo orgánmi EÚ. V tomto ustanovení by sa malo jasne uviesť, že tieto návrhy nie sú v rozpore s platnými právnymi predpismi o ochrane údajov. Odkaz v odôvodnení 33 na rámcové rozhodnutie Rady 2008/977/SVV z 27. novembra 2008 by sa mal odstrániť,

— do návrhu smernice by sa mala vložiť definícia pojmov „príslušné orgány“ a „finančné spravodajské jednotky“. Táto definícia by mala zaručiť, že „príslušné orgány“ nebude možné považovať za „príslušné orgány“ v zmysle článku 2 písm. h) rámcového rozhodnutia 2008/977/SVV,

— v odôvodnení 32 by sa malo objasniť, že právny dôvod na spracovanie bude nevyhnutný na vyhovieť právnemu záväzku povinných subjektov, príslušných orgánov a finančných spravodajských jednotiek [článok 7 písm. c) smernice 95/46/ES],

— treba pripomenúť, že jediným účelom spracovania musí byť predchádzanie praniu špinavých peňazí a financovania terorizmu, a že tieto údaje sa nesmú ďalej spracúvať na nezlučiteľné účely,

⁽¹⁾ Predikatívny trestný čin je akýkoľvek trestný čin, ktorého zisk sa používa na spáchanie iného trestného činu; v tejto súvislosti môže byť trestnou činnosťou založenou na praní špinavých peňazí podvod, korupcia, predaj drog a iné závažné trestné činy.

- osobitný zákaz spracovania údajov na komerčné účely, ktorý sa v súčasnosti uvádza v odôvodnení 31 navrhovanej smernice a v odôvodnení 7 navrhovaného nariadenia, by sa mal stanoviť vo vecnom ustanovení,
 - malo by sa pridať ciele odôvodnenie s cieľom objasniť, že boj proti daňovým únikom sa vkladá iba ako predikatívny trestný čin,
 - pokiaľ ide o medzinárodné prevody, mali by sa vložiť ciele vecné ustanovenia o prevode osobných údajov, ktoré poskytujú primeraný právny základ pre prevody v rámci skupiny/prevody medzi poskytovateľmi platobných služieb, ktoré budú rešpektovať znenie a výklad článku 26 smernice 95/46/ES, čo podporuje aj článok 29 pracovnej skupiny európskych orgánov pre ochranu údajov. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov odporúča, aby sa znovu prehodnotila proporционаlita požiadavky hromadného prevodu osobných a citlivých údajov do zahraničia na účely boja proti praniu špinavých peňazí a financovania terorizmu, a aby sa uprednostnil primeranejší prístup,
 - pokiaľ ide o zverejnenie sankcií, európsky dozorný úradník pre ochranu údajov odporúča, aby sa v navrhovanej smernici vyhodnotili a špecifikovali alternatívne a menej rušivé možnosti týkajúce sa všeobecnej povinnosti zverejňovania:
 - účel takéhoto zverejnenia, ak sa má zachovať,
 - osobné údaje, ktoré by sa mali zverejniť,
 - informovanie dotknutých osôb pred zverejnením rozhodnutia a zaručenie práva na odvolanie sa proti tomuto rozhodnutiu pred jeho zverejnením,
 - že dotknuté osoby majú právo vzniesť námietku podľa článku 14 smernice 95/46/ES z nevyvrátiateľných zákonných dôvodov,
 - ďalšie obmedzenia týkajúce sa zverejnenia na internete,
 - pokiaľ ide o uchovávanie údajov, malo by sa vložiť vecné ustanovenie, v ktorom sa stanoví maximálne obdobie uchovávania, ktoré musia členské štáty dodržiavať, vrátane doplňujúcich špecifikácií.
100. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov v súvislosti s návrhom smernice ďalej odporúča:
- pridať osobitné ustanovenie odkazujúce na zásadu poskytovania informácií dotknutým osobám o spracovaní ich osobných údajov (v súlade s článkami 10 a 11 smernice 95/46/ES) a určiť, kto bude zodpovedný za informovanie týchto osôb,
 - dodržiavať zásadu proporcionality pri obmedzení práv dotknutých osôb a následne doplniť osobitné ustanovenie s cieľom stanoviť podmienky, za ktorých môžu byť práva dotknutých osôb obmedzené,
 - jasne uviesť, či posúdenie rizika, ktoré vykonal príslušný orgán a povinné subjekty, môže alebo nemôže zahŕňať spracovanie osobných údajov. Ak áno, v navrhovanej smernici by sa malo požadovať zavedenie potrebných záruk pre ochranu údajov,
 - pridať presný zoznam informácií, ktoré by sa mali a nemali zohľadňovať pri vykonávaní povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi. Objasniť, či by sa citlivé údaje v zmysle článku 8 ods. 1 smernice 95/46/ES mali na tento účel zhromažďovať. Ak bude takéto spracovanie potrebné, členské štáty by mali zabezpečiť, že sa vykoná pod dohľadom orgánu verejnej moci a že sa podľa vnútroštátnych právnych predpisov poskytnú vhodné osobitné záruky,
 - zmeniť článok 21 tak, aby sa v ňom presnejšie vymedzovali situácie, za ktorých sú riziká také významné, že odôvodňujú zvýšenú povinnú starostlivosť, a aby sa v ňom poskytovali procesné záruky proti zneužitiu,
 - zmeniť článok 42 tak, aby obsahoval odkaz na dôvernosť, ktorú by mali dodržiavať všetci zamestnanci zúčastnení na procese povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi,
 - uviesť vo vecnom ustanovení typy identifikačných údajov, ktoré sa majú zhromaždiť pre konečného vlastníka, aj v prípade správy majetku.
101. Pokiaľ ide o navrhované nariadenie, európsky dozorný úradník pre ochranu údajov ďalej odporúča:
- nepoužívať ako referenciu národné identifikačné číslo bez konkrétnych obmedzení a/alebo záruk, ale namiesto toho používať číslo transakcie,

- pripomenúť význam dodržiavania zásady presnosti údajov stanovenej v článku 6 písm. d) smernice 95/46/ES v kontexte procesu boja proti praniu špinavých peňazí,
- pridať ustanovenie, v ktorom bude uvedené, že „tieto informácie by mali byť dostupné len určeným osobám alebo kategóriám osôb“,
- pridať ustanovenie týkajúce sa dodržiavania povinnosti zachovania dôvernosti a ochrany údajov zamestnancami, ktorí spracúvajú osobné údaje o príkazcoch a príjemcoch,
- objasniť v článku 15, že k uloženým údajom by nemali mať prístup žiadne externé orgány alebo strany, ktoré sa nezaujímajú o boj proti praniu špinavých peňazí alebo financovanie terorizmu,
- doplniť článok 21 o špecifikáciu, ktorému orgánu sa bude hlásiť porušovanie tohto nariadenia, a o žiadosť, aby sa prijali príslušné technické a organizačné opatrenia zamerané na zabezpečenie údajov pred náhodným alebo nezákonným poškodením, náhodnou stratou, zmenou alebo nezákonným zverejnením.

V Bruseli 4. júla 2013

Giovanni BUTTARELLI

asistent európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov
